

Perhevapaauudistuksen vaikutukset sairaus- vakuutuslain mukaisten vanhempainrahojen määriin

LAB-ammattikorkeakoulu

Tradenomi (AMK)

2023

Venla Huttunen

Tiivistelmä

Tekijä(t) Venla Huttunen	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Valmistumisaika 2023
	Sivumäärä 29	
Työn nimi Perhevapaaudistuksen vaikutukset sairausvakuutuslain mukaisten vanhempainrahojen määriin		
Tutkinto ja koulutusala Tradenomi (AMK)		
Tiivistelmä <p>Perhevapaaajärjestelmä uudistettiin 1.8.2022 alkaen perhevapaaudistuksella. Uudistuksessa muun muassa sairausvakuutuslakiin tehtiin mittavia muutoksia, joiden johdosta vanhempainrahaetuuksien nimet muutettiin, vanhempainpäivärahopäivien määrää kasvatettiin ja toiselle vanhemmalle luovutettavien päivien määrää rajoitettiin. Perhevapaaudistuksella tavoiteltiin perhevapaiden tasaisempaa jakautumista vanhempien kesken ja äitien nopeampaa palaamista työmarkkinoille.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia perhevapaaudistuksen vaikutuksia tietynlaisien perheiden vanhempainpäivärahojen määriin, ja mille tutkimuksessa käytetylle perhemuodolle perhevapaaudistus toi merkittävimmät muutokset.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisella tutkimusmenetelmällä lainopillisella näkökulmalla vertailemalla vanhempainpäivärahojen määriä ennen uudistusta ja sen jälkeen. Tiedonkeruumenetelmänä käytettiin dokumenttianalyysia ja tutkimusaineistona käytettiin lainsäädäntöä, aiheeseen liittyvää kirjallisuutta, verkkojulkaisuja ja –sivustoja sekä hallituksen esitystä HE 129/2021.</p> <p>Tutkimuksessa selvisi, että perhevapaaudistuksen jälkeen kaikkien esimerkkiperheiden päivärahojen määrät kasvoivat. Merkittävimmät muutokset olivat esimerkkiperheillä, joissa vanhempia oli kaksi ja syntyneitä lapsia yksi.</p>		
Asiasanat lakimuutos, perhevapaaudistus, perhevapaat, sairausvakuutuslaki, vanhempainpäiväraha		

Abstract

Author(s) Venla Huttunen	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2023
	Number of Pages 29	
Title of Publication The effects of the family leave reform on parental benefits in according to the Health Insurance Act		
Degree, Field of Study Bachelor of Business (UAS)		
Abstract <p>The Family leave reform came into effect on 1.8.2022. Due to the reform, extensive changes were made to the Health Insurance Act: names of the parental benefits were changed, the number of parental leave days were increased and the possibility to give up parental benefits to other parent were limited. The goal of the family leave reform was to allocate family leave entitlements more equally between the parents and encourage mothers to return to labor market faster.</p> <p>The purpose of this thesis was to examine the family leave reforms effects on the family forms used as example on this study and to which of these family forms the changes were most significant.</p> <p>The methods used in the study were qualitative research method with legal perspective by comparing the amounts of parental benefits before the reform and after it. The material for the thesis consists of legislation, related literature, online articles and government proposal HE 129/2021.</p> <p>After the reform, the amounts of parental benefits for all the example families increased. The changes were most significant for families with two parents and one child to be born.</p>		
Keywords amendment, family leave reform, parental leave, Health Insurance Act, parental benefits		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Perhevapaat yleisesti.....	4
3	Sairausvakuutuslaki.....	5
3.1	Lain tarkoitus	5
3.2	Sairausvakuutuslain osat I & II.....	5
3.3	Sairausvakuutuslain osa III Päivärahaetuudet	6
3.4	Sairausvakuutuslain osat IV – VII	6
4	Sairausvakuutuslain mukaiset vanhempainrahat ennen perhevapaaudistusta	7
4.1	Äitiysraha ja erityisäitiysraha.....	7
4.2	Isyysraha	7
4.3	Vanhempainraha	8
4.4	Osittainen vanhempainraha	8
5	Perhevapaaudistus	9
5.1	Uudistuksen valmistelu	9
5.2	Uudistuksen taustat ja tavoitteet	9
5.3	Perhevapaaudistukseen kohdistettua kritiikkiä.....	10
6	Sairausvakuutuslain muutokset vanhempainpäivärahojen osalta.....	12
6.1	Voimaantulo ja siirtymäsäännös	12
6.2	Määritelmät.....	12
6.3	Vanhempainpäivärahojen määrät	14
6.4	Vanhempainrahapäivien luovuttaminen	14
7	Perhevapaaudistuksen vaikutukset erilaisiin perhemuotoihin.....	15
7.1	Vuositulon laskeminen.....	15
7.2	Perhe 1: Vanhemmat eri sukupuolta	15
7.3	Perhe 2: Vanhemmat samaa sukupuolta	18
7.4	Perhe 3: Yksi vanhempi.....	20
7.5	Perhe 4: Monikkoperhe.....	21
8	Yhteenveto ja pohdinta	24
	Lähteet	27

1 Johdanto

Yksi suurimmista mullistuksista yksittäisen henkilön elämän aikana on lapsen syntyminen ja vanhemmaksi tuleminen. Perhevapaat tuovat Suomen sosiaaliturvaan oikeutetuille henkilöille vapautta ja turvaa elämän suuriin muutoksiin. Suomen valtio takaa lainsäädännöllään turvaa ja rauhaa perheen toimeentuloon lapsen elämän alkutaipaleelle. Suomen perustuslaissa (731/1999) taataan ihmisen *oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella*. (19 §)

Perhevapaajärjestelmä koostuu työsopimuslain mukaisista vapaista, joiden keston määrittelee sairausvakuutuslaki. Vapaiden tarkoituksena on antaa perheelle aikaa huolehtia lapsesta ja turvata perheen toimeentulo tänä aikana. Pyrkimyksenä on myöskin saada lapsen vanhemmat takaisin työelämään, kun lapsi kasvaa ja tämän on mahdollista siirtyä varhaiskasvatukseen piiriin. Perhevapaiden ajalta vanhemmat ovat oikeutettuja toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettuihin Kansaneläkelaitoksen maksamiin etuuksiin, jotka 31.7.2022 asti olivat äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahat.

Perhevapaat on tarkoitettu molempien vanhempien käytettäväksi, mutta Suomessa perhevapaan mukaisten vanhempainpäivärahojen käyttö on jakautunut hyvin epätasaisesti lapsen vanhempien kesken. Kansaneläkelaitoksen lapsiperhe-etuustilastojen mukaan vuonna 2021 lapsen miespuoliset vanhemmat pitivät vain 11 % vanhempainpäivärahapäivistä. Kaikista vanhempainrahapäivistä loput 89 % maksettiin äideille (Kela 2023). Ennen perhevapaauudistusta vuonna 2021 vanhempien kesken jaettavissa olevista vanhempainrahapäivistä naiset käyttivät jopa 97 %, ja viidennes isistä ei pidä perhevapaita lainkaan (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2022). Lisäksi yhä yleistyvät erilaiset perhemuodot, eli perheet, jotka eivät koostu heteronormatiivisesta äidin, isän ja lapsien kokoonpanosta, ovat osoittaneet vanhan perhevapaajärjestelmän jäykkyyden ja uudistamisen tarpeen.

Tämä vanhempainvapaiden epätasainen jakautuminen johtaa äitien heikompaan asemaan työmarkkinoilla, palkkaepätasa-arvoon ja isien heikompaan asemaan lapsen huoltajana ja vanhempana. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (2022) mukaan pitkät perhevapaat pienentävät äitien palkkaa lähes viidenneksellä.

Perhevapaita on pyritty uudistamaan Suomessa jo vuodesta 2007 lähtien pääministeri Matti Vanhasen hallituskaudesta lähtien. Luonnos hallituksen esitykseksi perhevapaauudistuksesta annettiin kuitenkin vasta 16.2.2021 ja eduskunnalle esitys annettiin lopullisessa muodossaan syyskuussa 2021. Perhevapaauudistus astui voimaan 1.8.2022 ja perhevapaajär-

jestelmä uudistettiin kokonaisuudessaan. Muutoksia tehtiin muun muassa sairausvakuutuslakiin, työsopimuslakiin, varhaiskasvatukseen ja lakiin lastenkotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta. Perhevapaaudistuksen tavoitteena on, että perhevapaat jakautuvat jatkossa tasaisemmin ja sitä kautta edistää miesten ja naisten tasa-arvoa sekä työelämässä että perheissä. (Eduskunta 2022.)

Tutkimustuloksia siitä, miten perhevapaaudistus vaikuttaa perhevapaiden jakautumiseen perheiden kesken, ei ole vielä saatavilla asian ajankohtaisuuden vuoksi. Tässä vaiheessa on kuitenkin mahdollista tarkastella ja tutkia uudistuksen mahdollisuuksia ja käytännön toteutusta. Tätä kautta heräsi kiinnostus tutkia aihetta opinnäytetyössä vertailemalla uutta ja vanhaa lainsäädäntöä ja tarkastella, mitkä asiat käytännössä muuttuvat.

Tämä opinnäytetyö käsittelee sairausvakuutuslakiin tehtäviä muutoksia ja niiden vaikutuksia erilaisiin perhemuotoihin ja näiden perheiden päivärahojen määriin. Opinnäytetyön aihe rajattiin koskemaan vain sairausvakuutuslakiin tehtäviä muutoksia ja vanhempainpäivärahojen määriä uudistuksen jälkeen. Tarkoituksena on vertailun avulla selvittää minkälaiseen perhemuotoon muutokset vaikuttavat eniten juridisesta näkökulmasta ja saada selkeä käsitys siitä, mitkä asiat muuttuvat etuuspäivien lukumäärien suhteen uuden ja vanhan lainsäädännön välillä.

Opinnäytetyö vastaa seuraaviin kysymyksiin:

- Mille perhemuodolle uudistukset ovat merkittävimpiä?
- Miten perhevapaaudistus vaikuttaa esimerkkiperheiden vanhempainrahapäivien määriin?

Opinnäytetyö suoritetaan kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusmenetelmällä oikeusdogmaattisella näkökulmalla. Oikeusdogmatiikkaa eli lainoppia käytetään näkökulmana, kun tutkimuskohteena on voimassaoleva oikeus. Lainopin tehtävänä on tulkita ja systematisoida oikeusnormeja. (Hirvonen 2011, 21–22.)

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan ilmiötä ja antamaan sille teoreettisesti mielekäs tulkinta (Sarajärvi & Tuomi 2018, 73). Aihetta tutkitaan vertailevana tutkimuksena, eli hahmotetaan valittujen tapauksien yhtäläisyyksiä ja eroja (Jyväskylän yliopisto 2015). Laadullisen tutkimuksen tunnusmerkkejä on esimerkiksi harkinnanvarainen otanta, jolloin keskitytään usein melko pieneen määrään tapauksia, joita pyritään analysoimaan mahdollisimman perusteellisesti. Laadulliselle tutkimukselle on myös tyypillistä kerätä aineistoa, joka tekee mahdollisimman monenlaiset tarkastelut mahdollisiksi. Kun tarvitaan perustietoa

tietystä ilmiöstä, on aineistolähtöinen analyysi tarpeellista. Tutkimusta pyritään lähestymään mahdollisimman hypoteesittomasti eli ilman suurempia ennakko-oletuksia. (Eskola & Suoranta 1998, 15–16, 64.)

Tässä työssä aihetta pyritään tutkimaan ja ilmiötä tarkastelemaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti, mutta kuitenkin ottaen huomioon, ettei lakimuutoksien vaikutuksia voida vielä havainnoida. Vanhempainpäivärahojen tosiasiallista jakautumista vanhempien kesken ennen ja jälkeen perhevapaaudistuksen ei voida vielä vertailla. Opinnäytetyöhön on valittu erilaisia kuvitteellisia perhemuotoja ja näiden perheiden tapauksissa vertaillaan vanhempainpäivärahojen määriä lukumäärällisesti ja euroissa ennen ja jälkeen perhevapaaudistuksen. Esimerkkien perhemuodot on valittu siten, että kussakin perheessä synnyttävä vanhempi on lapsen biologinen äiti. Opinnäytetyöhön valittiin monimuotoisuuden suhteen keskenään melko samankaltaisia kuvitteellisia perheitä, jotta työ pysyy selkeänä ja välttää virhetulkinnoilta esimerkiksi erilaisissa huoltajuuteen liittyvissä lainsäädännöllisissä kysymyksissä ja tapauksissa.

Opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmänä käytetään dokumenttianalyysiä. Käytetty tutkimusaineisto koostuu erilaisista verkkolähteistä ja -artikkeleista, työsopimuslaista, sairausvakuutuslaista, hallituksen esityksestä HE 129/2021 ja sen valmistelussa käytetyistä materiaaleista ja lainsäädännöstä. Lisäksi lähteinä on käytetty erilaisia tutkimuksia ja kirjallisuutta perhevapaisiin ja niiden jakautumiseen liittyen. Aineistolähtöinen analyysi eli teorian rakentaminen empiirisestä aineistosta lähtien on oleellista, kun jostain tietystä ilmiöstä tarvitaan perustietoa (Eskola & Suoranta 1998, 15).

Opinnäytetyö koostuu johdannosta, teoriaosuudesta ja varsinaisesta tutkimusosuudesta, jossa vertaillaan uutta ja vanhaa sairausvakuutuslakia ja sen vaikutusta erilaisten perhemuotojen etuuspäivien määriin. Luvut 2–6 käsittelevät tämän laadullisen tutkimuksen kannalta oleellisia asioita perhevapaista, sairausvakuutuslaista ja perhevapaaudistuksesta ja sen aiheuttamista muutoksista. Varsinainen tutkimusosuus on tämän opinnäytetyön luku 7, jossa esitellään neljä erilaista perhemuotoa, ja kunkin perhemuodon vanhempainpäivärahojen määrät vanhan ja uuden lainsäädännön mukaisina ja vertaillaan niitä. Vertailun ja tutkimuksen johtopäätökset puretaan luvussa 8, jossa saadaan vastaukset tutkimuskysymyksiin.

2 Perhevapaat yleisesti

Suomessa lainsäädäntö turvaa vanhemmille oikeuden perhevapaisiin syntyvän tai adoptoitavan lapsen tai lapsien hoitoa varten. Perhevapaat on tarkoitettu molempien vanhempien käytettäväksi. Työsopimuslaki (55/2001) takaa työntekijälle oikeuden saada työstään vapaata raskauden tai synnytyksen vuoksi ja pienen lapsen hoitamista varten (4. luku, 1 §). Näistä lapsen hoitoon tarkoitetuista vapaista maksetaan Suomen perustuslakiin perustuvaa sosiaaliturvaa, joita kutsutaan vanhempainpäivärahoiksi. Vanhempainpäivärahat perustuvat sairausvakuutuslakiin. Sairausvakuutuslaki määrittelee päivärahaetuuksien saamisen yleiset edellytykset lain luvussa 7.

Vanhempainpäivärahoihin lukeutuvat

- raskausraha ja erityisraskausraha, aiemmin äitiysraha ja erityisäitiysraha
- vanhempainraha
- osittainen vanhempainraha

Ennen perhevapaaudistusta lapsen isälle maksettavaa etuutta kutsuttiin isyysrahaksi. Perhevapaaudistuksen myötä isyysraha on sisällytetty vanhempainrahaan.

Perhevapaat eivät käsitteenä ole Euroopassa poikkeuksellinen, mutta maiden välillä voi olla isoja eroja. Muun muassa Pohjoismaissa (Ruotsi, Norja, Tanska ja Islanti) ja Baltiassa (Liettua, Latvia ja Viro) on omat versionsa vanhempainvapaajärjestelmistä. Pisimmät ansiosidonnaiset perhevapaat ovat Liettuassa, Latviassa ja Virossa. (Eduskunta 2022.)

Päivärahojen määrä riippuu etuutta saavan henkilön ansioista eli vuositulosta. Vuosituloa laskettaessa huomioidaan ansaitut tulot 12 kuukauden ajalta. Vuosituloa ei kuitenkaan laskea välittömästi päivärahakautta edeltävältä kuukaudesta vaan jaksolta, joka edeltää päivärahakauden alkamista edeltävää kalenterikuukautta. Tietyissä erityisilanteissa päivärahan määrä voidaan laskea myös vanhempainrahakauden alkamista edeltävän kolmen kalenterikuukauden ajalta kertomalla tulot neljällä. Näitä tilanteita ovat esimerkiksi Suomeen muutto, ammattiin valmistuminen ja ase- ja siviilipalvelus tarkastelujakson aikana. (Sairausvakuutuslaki 1224/2004b, 11. luku, 1–2 §.) Mikäli henkilöllä ei ole tuloja tai tuloja on hyvin vähän, on päivärahan määrälle asetettu vähimmäismäärä (Sairausvakuutuslaki 1224/2004b, 11. luku, 9 §). Vähimmäispäivärahan määrä on 31,99 euroa arkipäivältä vuonna 2023 (Kela 2023). Päivärahojen määrän laskemiseen vuositulon perusteella ei perhevapaaudistuksessa tullut muutoksia.

3 Sairausvakuutuslaki

3.1 Lain tarkoitus

Sairausvakuutuslaki on alun perin säädetty vuonna 1964 ja suomalainen sairausvakuutus oli tuolloin yksi maailman kattavammista järjestelmistä. Sairausvakuutuslailla on ollut iso vaikutus väestön terveyteen ja myös tasa-arvoon, koska sen ansiosta kaikille voidaan taata toimeentulo esimerkiksi sairauden ajalle, riippumatta tulotasosta ja taustoista. (Kela 2017.) Sairausvakuutuslain tarkoitus on turvata vakuutetun oikeus korvaukseen sairauden hoidon kustannuksista ja raskauden ja lapsen hoidon aiheuttamasta ansionmenetyksestä. Sairausvakuutuksen toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä vastaa Kela ja työpaikkakassat. (Sairausvakuutuslaki 1224/2004b, 1. luku, 1–3 §.)

Sairausvakuutuslaki on jaettu seitsemään osaan:

- I. Yleiset säännökset
- II. Sairaanhoidokorvaukset
- III. Päivärahaetuudet
- IV. Työterveyshuolto, vuosilomakustannuskorvaus ja korvaus vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista
- V. Toimeenpanon ja muutoksenhaku
- VI. Sairausvakuutuksen rahoitus
- VII. Erinäiset säännökset

Tämän opinnäytetyön kannalta sairausvakuutuslain oleellisin osa on osa 3, johon kohdistuu suurimmat muutokset perhevapaauudistuksessa.

3.2 Sairausvakuutuslain osat I & II

Sairausvakuutuslain ensimmäinen osa määrittelee lain soveltamisalan ja toimeenpanon. Sairausvakuutuslain mukaiset päivärahat maksaa ja sairausvakuutuslain toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä vastaa Kansaneläkelaitos eli Kela. Etuuksia haetaan Kelalta Kelan vahvistamilla lomakkeilla. Joissain tapauksissa lain toimeenpanoon osallistuu myös työpaikkakassat (Sairausvakuutuslaki 1224/2004b, 1. luku, 3 §).

Lain toisessa osassa säädetään oikeudesta saada korvauksia sairaudesta koituvista hoito- ja tutkimuskustannuksista, matkakustannuksista ja lääkekustannuksista. Nämä koskevat

myös raskaudesta ja synnytyksestä koituvia kustannuksia (Sairausvakuutuslaki 1224/2004b, 2. luku, 1 §). Osa sisältää luvut 2–6.

3.3 Sairausvakuutuslain osa III Päivärahaetuudet

Sairausvakuutuslain osa III on tämän opinnäytetyön kannalta oleellisin. Kyseisessä osassa säädetään päivärahaetuuksien saamisen yleiset edellytykset, sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha, vanhempainpäivärahat, erityishoitoraha, päivärahaetuuksien määrä ja päivärahaetuuden suhde muihin etuuksiin.

Luvussa 9 Vanhempainpäivärahat on säädetty henkilön oikeudesta raskausrahaan, erityisraskausrahaan ja vanhempainrahaan. Vanhempainrahapäivien luovuttaminen ja käyttäminen on esitelty omina pykälinään. Päivärahaetuuksien määrästä on säädetty luvussa 11, jossa määritellään vanhempainpäivärahan määrän laskemiseen käytettävän vuositulon laskeminen. Sairausvakuutuslain näiden pykälien soveltamista on esitelty tämän opinnäytetyön luvussa 7 Perhevapaauudistuksen vaikutukset eri perhemuotoihin.

3.4 Sairausvakuutuslain osat IV – VII

Sairausvakuutuslain neljäs osa koskee työnantajan ja yrittäjän ja muun omaa työtä tekevän oikeutta työterveyshuollon korvaukseen sairaudenhoidon kustannuksista. Työnantajalle voidaan 14. luvun perusteella myös korvata erityisraskaus-, raskaus- ja vanhempainvapaan aikana työntekijälle kertyvistä lakisääteisistä vuosilomista aiheutuvia kustannuksia ja tämän lisäksi työnantajalla on oikeus korvaukseen vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista (Sairausvakuutuslaki 1224/2004b, luvut 13–14).

Sairausvakuutuslain mukaisten etuuksien ja sairaanhoitokorvauksien hakemisesta säädetään osassa V. Toimeenpanosta vastaa joko Kela tai luvun 16 mukaiset työpaikkakassat.

Sairausvakuutuksen rahoituksen yleiset säännökset säädetään osassa VI, joka sisältää luvun 18. Laki määrittää sairausvakuutuksen rahoituksesta, maksuperusteista, työnantajan sairausvakuutusmaksuista ja ilmoitusvelvollisuudesta ja sairausvakuutusmaksuun liittyvät verotusmenettelyt.

Sairausvakuutuslain viimeinen osa sisältää luvut 19–21, jotka ovat tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset, erinäiset säännökset ja voimaantulo- ja siirtymäsäännökset.

4 Sairausvakuutuslain mukaiset vanhempainrahat ennen perhevapaa-uudistusta

4.1 Äitiysraha ja erityisäitiysraha

Äitiysvapaan ajalta maksettiin ennen perhevapaa-uudistusta äitiysrahaa tai erityisäitiysrahaa. Äitiysrahakausi alkaa 30–50 arkipäivää ennen laskettua aikaa, jolloin raskaus on kesäntynyt vähintään 154 päivää ja sitä maksetaan 105 arkipäivältä. (Sairausvakuutuslaki 1224/2004a, 9. luku, 2–3 §.) Henkilöllä on oikeus vanhempainrahaan ja siten myös äitiysrahaan sillä edellytyksellä, että tämä on ollut Suomessa vakuutettuna vähintään 180 päivää ennen laskettua synnytyisaikaa (Sairausvakuutuslaki 1224/2004a, 9. luku, 1 §). Mikäli äiti joutuu raskauden vuoksi olemaan pois työstä tietyissä erityistilanteissa (työssä altistuu kemiallisille aineille, säteilylle tai tarttuvalle taudille eikä työnantaja pysty järjestämään työntekijälle muita työtehtäviä raskauden ajaksi), voidaan äidille maksaa erityisäitiysrahaa. Erityisäitiysrahaa maksetaan äitiysrahakauden alkamiseen asti. (Sairausvakuutuslaki 1224/2004a, 9. luku 4–5 §.)

4.2 Isyysraha

Ennen perhevapaa-uudistusta sairausvakuutuslain mukaisen isyysvapaan ja isyysrahakauden pituus oli enintään 54 arkipäivää. Isyysrahaa voidaan maksaa samaan aikaan äidin vanhempainrahakauden ajalta enintään 18 arkipäivältä. Isyysvapaakauden voi jaksottaa tai pitää kerralla. (Sairausvakuutuslaki 1224/2004a, 9. luku, 7 §.) Isyysrahaa maksetaan, mikäli henkilö on avo- tai avioliitossa lapsen äidin kanssa. Myös erillään puolisosta asuvalle isälle voidaan maksaa isyysrahaa, mikäli erillään asuminen ei johdu välien rikkoutumisesta. Isyysrahan maksaminen perustuu lapsen hoitamiseen, jolloin myös sellaiselle isälle, joka ei ole äidin kanssa avo- tai avioliitossa, voidaan maksaa isyysrahaa, jos tämä hoitaa lasta isyysvapaiden ajan.

Monikkoperheessä, eli perheessä, jossa lapsia syntyy samanaikaisesti enemmän, kuin yksi, isyysrahaa maksetaan pidemmältä ajalta, riippuen montako lasta syntyy. Vanhan sairausvakuutuslain (1224/2004a) 9. luvun 10. §:n mukaan kaksosista ja kolmosista isyysrahaa maksetaan 18 päivää lisää toisen ja kolmannen syntyvän lapsen kohdalla. Isyysrahan enimmäismäärä on 105 päivää, eli neljännen samanaikaisesti syntyvän lapsen tapauksessa päivärahaa maksetaan 15 päivää enemmän (54+18+18+15). Tässä opinnäytetyössä luvussa 6.4 Perhe 4: Monikkoperhe on esimerkkinä perhe, johon syntyy kaksoset.

4.3 Vanhempainraha

Kun äitiys- tai isyysrahakausi on päättynyt, vanhemmalla on oikeus vanhempainrahaan. Vanhempainrahaa voi saada ja vanhempainvapaata voi pitää molemmat vanhemmat. Vanhempainrahaa maksetaan vanhan sairausvakuutuslain (1224/2004a) 10 §:n ensimmäisen momentin mukaan äitiysrahakauden jälkeen 158 arkipäivältä. Vanhempainvapaalle ei voi jäädä toisen vanhemman kanssa samaan aikaan, mutta vanhempainrahaa voi saada osittaisena, joka määritellään seuraavassa alaluvussa. Yksinhuoltajaäiti voi saada vanhempainrahaa 54 päivää pidempään. Yksinhuoltajaksi luokitellaan vanhempi, jonka lapsella ei ole vahvistettua toista vanhempaa, tai jonka puolisoilla ei ole oikeutta isyysrahaan. (Kela 2022.)

Monikkoraskauden kohdalla, eli kun lapsia syntyy samanaikaisesti enemmän kuin yksi, vanhempainrahaa maksetaan 60 päivää enemmän toisesta lapsesta alkaen. (Sairausvakuutuslaki 1224/2004a, luku 9, 10 §). Tässä opinnäytetyössä käytetään esimerkkinä Perhettä 4 luvussa 6.4, johon syntyy kaksoset, ja tämän perheen kohdalla vanhempainrahaa maksetaan siis 218 päivältä.

4.4 Osittainen vanhempainraha

Ennen perhevapaaudistusta osittaisesta vanhempainpäivärahasta noudatettiin sairausvakuutuslain (1224/2004a) 9. luvun yhdeksättä pykälää. Sen mukaan vanhempainrahaa voi saada osittaisena molemmille vanhemmille, mikäli molemmat vanhemmat ovat tehneet työnantajan kanssa sopimuksen osa-aikatyöstä vähintään 2 kuukaudeksi kerrallaan. Osittaiseen vanhempainrahaan on oikeus, kun molemmat vanhemmat lyhentävät työaikaansa 40–60 prosenttiin kokoaikaisesta työajasta ja palkasta. Myös yrittäjällä on oikeus osittaiseen vanhempainrahaan.

5 Perhevapaaudistus

5.1 Uudistuksen valmistelu

Suomessa perhevapaajärjestelmän uudistaminen on ollut työpöydällä jo usealla hallituskaudella. Uudistusta on työstyetty Juha Sipilän (2015–2019) ja Antti Rinteen (2019) pääministerikausilla, kunnes hanke toteutui Sanna Marinin hallitusohjelmassa vuonna 2022. Valtioneuvosto antoi 16.9.2021 eduskunnalle hallituksen esityksen perhevapaaudistuksesta HE 129/2021 vp. Esityksessä esitettiin muutoksia sairausvakuutuslakiin (1224/2004), lakiin lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1128/1996), varhaiskasvatuslain (540/2018) 12. ja 15. pykälään, laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista (1503/2016) 9. ja 20. pykälään ja työsopimuslakiin (55/2001) uudistaen Suomen vanhempainvapaajärjestelmän kokonaisuudessaan. Lähetekeskustelun, valiokuntien lausuntojen ja eduskunnan käsittelyjen jälkeen eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen 8.12.2021. (Eduskunta 2022.)

Esitystä valmisteli sosiaali- ja terveysministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön työryhmät yhdessä työmarkkinakeskusjärjestöjen kanssa. Lisäksi ministeriöt järjestivät erilaisia kuulemistilaisuuksia muun muassa lapsi- ja perhejärjestöille, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimijoille, tasa-arvovaltuutetulle, joillekin palkansaaja- ja työnantajaliitoille sekä tutkijoille ja tilastotieteilijöille.

5.2 Uudistuksen taustat ja tavoitteet

Perhevapaaudistus on osa Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmaa. Suomessa perhevapaat jakautuvat hyvin epätasaisesti vanhempien kesken. Lapsiperhe-etuustilaston mukaan vuonna 2021 kaikista vanhempainrahapäivistä, sisältäen vanhempainrahan, äitiysrahan ja isyysrahan, 89 % maksettiin äideille ja 11 % isille. Vanhempainrahasta vain 3 % maksettiin isille, vaikka vanhempainvapaa on ennen perhevapaaudistustakin ollut käytävissä molemmilla vanhemmilla. (Kela 2021, 7, 9.) Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan viidennes isistä ei käytä perhevapaita lainkaan (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2022).

Perhe-etuuksien epätasainen käyttö vaikuttaa äitien urakehitykseen ja tulevien eläkkeiden määrään. Salmen ja Närvin (2017, 98–104) Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle toimittaman raportin mukaan perhevapaiden epätasainen jakautuminen on ongelmallista äitien työmarkkina-aseman ja isien vanhemmuuden vahvistumisen suhteen. Kyseisen raportin mukaan perhevapaajärjestelmää arvioitaessa on tärkeää erottaa vanhempien tosiasiallinen toiminta ja järjestelmän tarjoamat mahdollisuudet toisistaan. Perhevapaat ovat pääasiassa perustuneet ennen perhevapaaudistusta vapaaehtoisuuteen, koska vanhempainrahat ovat olleet

jaettavissa vapaasti vanhempien kesken. Perhevapaiden epätasaiseen jakautumiseen löytyy syitä sekä asenteista että vanhempien työmarkkina-asemista ja koulutustaustasta.

Miettisen ja Rotkirchin (2017, 87–88) Väestöliitolle tekemän selvityksen mukaan muihin Pohjoismaihin (Ruotsi, Norja, Tanska ja Islanti) verrattuna Suomessa vanhempainvapaan tasaisempi jakaminen on kehittynyt huomattavan hitaasti. Vapaiden käyttämiseen kannustaisi erityisesti joustavuus niiden ajankohdan määrittelemisessä ja vapaajaksojen pituudessa. Selvityksessä todetaan vanhemmille korvamerkittyjen vapaiden osoittautuneen kaikista toimivimmaksi ratkaisuksi vapaiden tasaisempaan jakamiseen. Kuitenkin esimerkiksi Väestöliiton teettämässä lapsiperhebarometrissa (Kontula 2018, 65) valtaosa barometriin vastanneista lapsiperheiden äideistä (87 %) ja isistä (76 %) kannatti edelleen järjestelmää, jossa perhe saa itse päättää vanhempainvapaiden käytöstä.

Hallituksen esityksen 129/2021 mukaan perhevapaa uudistuksella pannaan täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1158, eli työelämän tasapaino-direktiivi, joka on annettu 20.6.2019. Työelämän tasapaino -direktiivi kumosi aiemman annetun direktiivin 2010/18/EU ja sen oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 153 artikla. Työelämän tasapaino -direktiivi säätelee isyysvapaan, vanhempainvapaan, omaishoitovapaan ja joustavien työjärjestelyiden vähimmäisvaatimuksista ja jäsenvaltioilla, Suomi mukaan lukien, oli kolme vuotta aikaa saattaa direktiivi täytäntöön. (EU direktiivi 2019/1158.) Suomen kansallinen lainsäädäntö vastasi jo suurimmaksi direktiivin sisältöä, mutta esimerkiksi direktiivin mukainen kahden kuukauden kiintiöity vanhempainvapaa tuli saattaa osaksi Suomen lainsäädäntöä. Tämä toteutettiin perhevapaa uudistuksella. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019.)

Perhevapaa uudistuksen tavoite on hallituksen esityksen (HE 129/2021) mukaan parantaa perheiden ja työelämän tasa-arvoa. Perhevapaa järjestelmän joustavuutta erilaisten perhe-
muotojen tapauksissa parannetaan. Sukupuolten välisten palkkaerojen toivotaan pienentyvän.

5.3 Perhevapaa uudistukseen kohdistettua kritiikkiä

Perhevapaa uudistuksen sisällöstä on esitetty myös kritiikkiä. Asian käsittelyn yhteydessä valiokuntien asiantuntijalausunnoissa on otettu esiin näkökulmia eri järjestöjen osalta.

Esimerkiksi Sateenkaariperheet ry:n lausunnon mukaan perhevapaa uudistuksen yksi heikko kohta on tosiasiallisen vanhemmuuden huomioiminen. Lausunnon mukaan uudistuksessa ei ole huomioitu apilaperheitä, eli perheitä, joissa lapsella on jo syntymästään lähtien enemmän kuin kaksi tosiasiallista vanhempaa. Yleisin esimerkki apilaperheestä on Sateenkaariperheet ry:n mukaan perhe, jossa on lapsen lisäksi naispari ja yksittäinen mies.

Uudistuksessa ei ole otettu huomioon kolmen vanhemman perhettä, koska oikeudellinen vanhemmuus on mahdollista vain kahdelle vanhemmalle ja sitä kautta lapsen mahdollisesti tosiasiallinen lähivanhempi ei olisi oikeutettu täysiin perhevapaisiin. Lausunnon mukaan lainsäädännön tulisi olla joustavampi sen suhteen, kenelle ja kuinka paljon vanhempainrahapäiviä voi luovuttaa. (Sateenkaariperheet ry 2021.)

Työmarkkinajärjestö Akava ry:n lausunto sen sijaan huomauttaa lausunnossaan, että perheillä on edelleen vastuu päätöksenteosta perhevapaiden jakamisen suhteen ja kannustimet vapaiden tasaisempaan jakoon ovat edelleen vaatimattomat. Lausunto myös ottaa esiin, että vanhemmat todennäköisesti toimivat perhevapaaudistuksen myötä samoin kuten nykyjärjestelmän puitteissa. (Akava ry 2021.)

6 Sairausvakuutuslain muutokset vanhempainpäivärahojen osalta

6.1 Voimaantulo ja siirtymäsäännös

Perhevapaaudistus on tullut voimaan 1.8.2022. Uutta lakia sovelletaan lapsiin, joiden laskettu syntymäaika on 4.9.2022 tai sen jälkeen. Jos lapsi syntyy ennen 1.8.2022 lasketusta ajasta huolimatta, sovelletaan vanhan sairausvakuutuslain säännöksiä. Adoptiolapsiin uutta lainsäädäntöä sovelletaan, mikäli adoptiolapsen huostaanottopäivä on aikaisintaan 31.7.2022 (Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta 28/2022).

Aikaisemmin sairausvakuutuslaissa on ollut ehto henkilön oikeudesta vanhempainpäivärahaetuuksiin, mikäli henkilön sosiaaliturvaoikeus on voimassa vähintään 180 päivää ennen lapsen laskettua aikaa. Tämä ehto poistui perhevapaaudistuksessa. Jatkossa vanhempainpäivärahoihin on oikeus Suomen sosiaaliturvaan oikeutetulla henkilöllä. Raskausrahaan on oikeus synnyttävällä vanhemmalla, kun raskaus on kestänyt 154 päivää (Mattinen 2022, 64).

6.2 Määritelmät

Perhevapaaudistuksessa vanhempainpäivärahojen määritelmät päivitettiin sukupuolineutraaleiksi. Isyysraha poistuu ja se korvataan pidemmällä kiintiöidyllä vanhempainpäiväraha-kaudella. Myös äitiysraha poistuu. Sairausvakuutuslain 1. luvun 4. §:n kohdassa 7 määritelmät on muutettu uuteen sanamuotoon ja ne ovat jatkossa

- erityisraskausraha
- raskausraha
- vanhempainraha.

Sukupuolineutraaleilla nimillä helpotetaan erilaisten perhemuotojen päivärahojen hakuprosessia ja rohkaistaan käyttämään vanhempainvapaata tasaisemmin molempien tai kaikkien lapsen huoltajien ja vanhempien kesken. Muun muassa määritelmien uudistamisella pyritään edistämään naisten ja miesten tasa-arvoa työelämässä ja lisäksi helpottamaan työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista (HE 129/2021).

Sateenkaariperheet ry:n antama lausunto perhevapaaudistuksesta kiitteli hallituksen esitystä nimenomaan ongelmallisista sukupuolirooleista luopumisesta, vaikkakin järjestö muutoin antoi uudistuksesta kritiikkiä. Lausunnon mukaan sukupuolineutraali lainsäädäntö huomioi samaa sukupuolta olevien pariin lisäksi transtaustaiset vanhemmat. Esimerkiksi raskausrahaan on oikeus raskaana olevalla vanhemmalla tämän oikeudellisesta sukupuolesta

huolimatta, eikä etuuden nimi enää viittaa henkilön sukupuoleen. (Sateenkaariperheet ry 2021.)

Opinnäytetyön kirjoitushetkellä laki sukupuolen vahvistamisesta (563/2002) eli translaki on uudistumassa: hallituksen esitys 189/2022 on hyväksytty eduskunnassa 1.2.2023 (Eduskunta 2023). Suomessa on toistaiseksi vain kaksi juridista sukupuolta, mutta Seta ry ajaa tällä hetkellä tähän muutosta (Seta ry 2023). On todennäköistä, että tulevaisuudessa Suomeen saadaan kolmas juridinen sukupuolivaihtoehto, joten sukupuolineutraalien lainsäädäntöjen voidaan ajatella ottavan jo etukäteen tämän huomioon.

Raskausraha ja erityisraskausraha

Raskausrahaan ja erityisraskausrahaan, jotka kulkivat aiemmin nimillä äitiysraha ja erityisäitiysraha, on oikeus lapsen synnyttävällä vanhemmalla, kun raskaus on kestänyt vähintään 154 päivää. Raskausrahakausi alkaa aikaisintaan 30 arkipäivää ja viimeistään 14 arkipäivää ennen lapsen laskettua synnytyisaikaa. Ennenaikaisen synnytyksen tapauksessa raskausrahakausi alkaa aina viimeistään raskauden päättymistä seuraavasta arkipäivästä (Sairausvakuutuslaki 1224/2004b, 9. luku, 1–2 §).

Erytisraskausrahaa on mahdollista maksaa työssäkäyvälle, työkykyiselle synnyttävälle vanhemmalle, jos tämän työtehtäviin tai työoloihin liittyy esimerkiksi jonkinlainen mahdollisesti terveyttä vaarantava kemiallinen aine, säteily tai tarttuva tauti, eikä työnantaja voi järjestää tälle korvaavaa työtä raskauden ajalle. Erytisraskausrahan maksamiselle ei ole määritetty kestoja, vaan sitä maksetaan raskausrahakauden alkamiseen asti (Sairausvakuutuslaki 1224/2004b, 9. luku, 3–4 §). Erytisraskausrahaa ja raskausrahaa haetaan ja sen maksaa Kansaneläkelaitos ja se voidaan maksaa joko työntekijälle tai työnantajalle, mikäli työnantaja maksaa hakijalle palkkaa. Erytisraskausrahan ja erityisraskausvapaan tarkoitus on suojata raskaana olevaa vanhempaa ja syntymätöntä lasta erityisiltä työn aiheuttamilta vaaroilta (Mattinen 2022, 15).

Vanhempainraha

Vanhempainrahaa maksetaan lapsen vanhemmalle, joka on myös lapsen huoltaja, tai tunnustanut vanhemmuuden äitiyslain tai isyyslain mukaisesti. Adoption kohdalla vanhempainrahaan on oikeus, jos vanhemmalle on myönnetty adoptiolupa (Sairausvakuutuslaki 1224/2004b, 9. luku, 5 §).

6.3 Vanhempainpäivärahojen määrät

Raskausrahan, erityisraskausrahan ja vanhempainrahan yhteinen nimitys on vanhempainpäivärahat. Uudistuksen myötä molemmilla vanhemmilla on käytössä 160 päivää vanhempainrahaa 40 raskausrahapäivän lisäksi. Raskausraha maksetaan kokonaisuudessaan korotettuna ja toisen vanhemman vanhempainraha maksetaan korotettuna ensimmäiseltä 16 arkipäivältä (Sairausvakuutuslaki 1224/2004b, 9. luku, 1–4 §). Vanhempainpäivärahaa maksetaan siis yhteensä 360 arkipäivältä.

Monikkoraskauden kohdalla vanhempainpäivärahoja maksetaan 84 arkipäivää enemmän toisesta lapsesta lähtien. Tämä tarkoittaa sitä, että jos lapsilla on kaksi vanhempaa, on molemmilla oikeus 202 päivään vanhempainvapaata. (Mattinen 2022, 65)

6.4 Vanhempainraha päivien luovuttaminen

Vanhempainpäivärahaan oikeutettu vanhempi voi halutessaan luovuttaa osan vanhempainraha päivistään toiselle vanhemmalle tai toiselle lasta hoitavalle henkilölle. Omia päiviään voi luovuttaa enintään 63 päivää, jolloin käytettäväksi jää vähintään 97 päivää (Sairausvakuutuslaki 1224/2004b, 9. luku, 7 §). Vanhempainpäivärahat on myös ennen uudistusta ollut mahdollista jakaa vanhempien kesken, mutta uudistuksen myötä luovutettavien päivien määrää on rajoitettu.

Jos lapsella on vain yksi vanhempi, joka on oikeutettu vanhempainpäivärahaan, voi tämä luovuttaa omista päivistään 126 arkipäivää esimerkiksi puolisolleen. Monikkoraskauden tapauksessa luovutettavia päiviä on 63 päivän lisäksi 42 päivää. Käytännössä pidennyksen voi luovuttaa kokonaisuudessaan siten, että päiviä luovuttavalle vanhemmalle jää käytettäväksi 97 päivää. (Mattinen 2022, 31.)

7 Perhevapaaudistuksen vaikutukset erilaisiin perhemuotoihin

7.1 Vuositulon laskeminen

Vanhempainpäivärahojen päiväkohtainen määrä lasketaan vuositulon avulla. Kaikissa tulevien alalukujen esimerkeissä määrät on laskettu sen perusteella, että vanhempien tai vanhemman bruttotulot ovat ennen vanhempainrahakauden alkamista olleet 3 000 euroa kuukaudessa. Vuositulon määrä on 36 000 euroa. Korotettu raskaus- ja vanhempainraha on enintään 90 % lasketusta työtulosta ja korottamaton päiväraha on enintään 70 % työtulosta. Vuositulojen ollessa 36 000 euroa vuodessa, on päivärahan määrä 84 euroa päivässä ilman korotuksia.

Laskukaavat

- $0,7 \times \text{vuositulo } 36000,00 / 300 \text{ päivärahopäivien laskennallinen määrä vuodessa} = 84,00 \text{ euroa päivässä.}$
- $0,9 \times \text{vuositulo } 36000,00 / 300 \text{ päivärahopäivien laskennallinen määrä vuodessa} = 108,00 \text{ euroa päivässä.}$

Kaikissa esimerkkiperheissä jompikumpi tai molemmat lapsen vanhemmista on lapsen biologinen vanhempi. Vanhempainpäivärahojen jakautuminen vanhempien kesken ennen uudistusta ja sen jälkeen on esitelty kunkin perhemuodon kohdalla taulukoilla tulkinnan helpottamiseksi.

7.2 Perhe 1: Vanhemmat eri sukupuolta

Perhe 1 esimerkissä perheeseen kuuluu syntyvän lapsen lisäksi äiti ja isä. Vanhemmat ovat syntyvän lapsen biologisia vanhempia ja ovat molemmat oikeutettu vanhempainpäivärahaan.

Perheen 1 vanhempainrahat ennen perhevapaaudistusta

Äitiysvapaat alkavat 30-50 arkipäivää ennen lapsen laskettua aikaa. Äidille maksetaan äitiysrahaa 105 arkipäivältä. Äitiysrahaa maksetaan ensimmäiseltä 56 arkipäivältä korotettuna. Päivärahojen määrät on laskettu luvussa 7 esitettyjen kaavojen mukaisesti. Äitiysrahojen määräytyminen on esitetty taulukossa 1.

Perhe 1 vanhempainrahat ennen perhevapaaudistusta				
		€/pv	pv	€
Äiti	Korotettu äitiysraha	108	56	6048
	Äitiysraha	84	49	4116
	Yhteensä		105	10164
	Vanhempainraha	84	158	13272
Isä	Isyysraha	84	54	4536
	Kaikki yhteensä		317	27972

Taulukko 1. Perhe 1 vanhempainrahat ennen perhevapaaudistusta

Isyysvapaat voidaan aloittaa lapsen synnyttyä. Esimerkin tapauksessa isä pitää isyysvapaata 18 päivää äidin kanssa samanaikaisesti ja loput vanhempainrahakauden jälkeen.

Vanhempainvapaa alkaa äidin äitiysvapaan jälkeen. Vanhempainrahaa maksetaan 158 päivää, joka on 13 272,00 euroa. Perhe 1 saa vanhempainrahaa yhteensä 27 972,00 euroa.

Perheen 1 vanhempainrahat perhevapaaudistuksen jälkeen

Äidille maksetaan raskausrahaa 40 päivää. Päivärahan määrä maksetaan koko ajalta korotettuna. Raskausrahakausi alkaa 30–14 arkipäivää ennen synnyttävän vanhemman lastetta synnytysaikaa.

Vanhempainrahaa on kiintiöity molemmille vanhemmille yhteensä 320 päivää. Perhe pitää perhevapaat kiintiöiden mukaan. Kukin käyttää vanhempainrahapäiviä yhteensä 160 päivää. Perheen äiti käyttää siis 40 raskausrahapäivän jälkeen 160 vanhempainrahapäivää ja isä 160 päivää. Sekä äidin että isän vanhempainrahakaudesta 16 ensimmäistä päivää maksetaan korotettuna. Vanhempainrahojen määräytyminen perhevapaaudistuksen jälkeen on esitetty taulukossa 2. Perhe 1 saa perhevapaaudistuksen jälkeen vanhempainrahaa yhteensä 31 968,00 euroa.

Perhe 1 vanhempainrahat perhevapaaudistuksen jälkeen				
		€/pv	pv	€
Äiti	Korotettu raskausraha	108	40	4320
	Korotettu vanhempainraha	108	16	1728
	Vanhempainraha	84	144	12096
	Yhteensä		200	18144
Isä	Korotettu vanhempainraha	108	16	1728
	Vanhempainraha	84	144	12096
	Yhteensä		160	13824
			360	31968

Taulukko 2. Perhe 1 vanhempainrahat perhevapaaudistuksen jälkeen

Vertailua

Esimerkin tapauksessa uusi perhevapaamalli on perheelle edullinen. Päivärahaa maksetaan 43 päivältä enemmän kuin ennen uudistusta, ja korotetun päivärahan osuus jakautuu molemmille vanhemmille. Aiemmin korotettua päivärahaa on maksettu vain äidille, ja uudistuksen myötä korotettuja päiviä maksetaan myös tämän perheen tapauksessa isälle 16 päivältä.

Taulukossa 3 on kuvattu päivärahojen määriä euroissa, jolloin saadaan selkeä kuva ns. korvamerkittyjen päivärahojen tasaisemmasta jakautumisesta. Taulukossa ennen uudistusta on äidin osuuteen huomioitu pelkät äitiysrahat ja isälle isyysrahat. Loppujen 158 päivän eli 13 272,00 euron jakautumisesta on tähän asti ollut mahdollista sopia perheen kesken. Uudistuksen jälkeen äidille on korvamerkitty raskausrahan lisäksi 97 vanhempainrahapäivää ja isälle 97 vanhempainrahapäivää. Luovutettavia päiviä perheellä on käytössä 126 päivää eli 10 584,00 euroa. Ainoastaan toisen vanhemman pidettävissä olevien vanhempainrahapäivien välinen ero pieneni uudistuksen myötä huomattavasti.

Perhe 1 Vertailua		
	Ennen uudistusta €	Uudistuksen jälkeen €
Äidille korvamerkityt	10164	12852
Isälle korvamerkityt	4536	8532
Jaettavissa olevat	13272	10584
Yhteensä	27972	31968

Taulukko 3. Perhe 1 euromäärien vertailua

Merkittävin muutos tämän perhemuodon perhevapaisiin tulee isän perhevapaapäivien määrään (Taulukko 4). Vanhan lainsäädännön aikana isälle korvamerkittyjä päiviä oli käytännössä vain isyyslomapäivät, yhteensä 54 päivää. Loput perhevapaista oli jätetty perheen sisällä päätettäväksi. Uuden lainsäädännön kohdalla, kun vanhempainrahapäivät on kiintiöity ja päiviä voi luovuttaa toiselle vanhemmalle vain määrätyn 63 päivää, jää isälle kiintiöityjä päiviä vähintään 97. Isälle on siis kiintiöity vähintään 43 päivää enemmän vanhempainrahapäiviä, kuin vanhan lainsäädännön aikana.

Perhe 1 Vertailua			
	Vanhempainrahapäivien määrät ennen uudistusta	Vanhempainrahapäivien määrät uudistuksen jälkeen	
Äitiysraha korotettuna	56	40	Raskausraha korotettuna
Äitiysraha	49	16	Vanhempainraha korotettuna
Isyysraha	54	144	Vanhempainraha
Vanhempainraha	158	160	Vanhempainraha
	317	360	

Taulukko 4. Perhe 1 vanhempainpäivärahan määrien vertailua

Perhevapaaudistuksen myötä päivärahojen kiintiöt kasvavat, mutta perheelle on kuitenkin jätetty vapaus valita päivien jakamisesta perheen omien tarpeiden mukaan. Perhe 1 tapauksessa, kun vanhempien tulot ovat saman suuruiset, on perhevapaaudistuksen vaikutus etuuden määrään ja perhevapaan pituuteen koko perheen näkökulmasta edullinen.

7.3 Perhe 2: Vanhemmat samaa sukupuolta

Perheeseen 2 kuuluu syntyvän lapsen lisäksi kaksi äiti, joista toinen synnyttää lapsen. Lapsen biologinen isä ei osallistu lapsen hoitoon ja ei ole oikeutettu vanhempainrahaan.

Perheen 2 vanhempainrahat ennen perhevapaaudistusta

Äitiysrahaa maksetaan ainoastaan syntyvän lapsen biologiselle äidille. Äitiysraha määräytyy synnyttävälle vanhemmalle samoin kuin perhe 1 kohdalla. Äitiysrahaa maksetaan yhteensä 10 164,00 euroa.

Toinen vanhempi on oikeutettu vanhempainpäivärahoihin, vaikkei olisi adoptoinut syntyntä lasta. Vanhemmat eivät kuitenkaan voi pitää vapaita samaan aikaan. Lapsen toinen vanhempi hakee isyysrahaa. Päivärahojen määräytyminen on kuvattu taulukossa 5.

Perhe 2 vanhempainrahat ennen perhevapaaudistusta				
		€/pv	pv	€
Synnyttävä vanhempi	Äitiysraha korotettuna	108	56	6048
	Äitiysraha	84	49	4116
	Yhteensä		105	10164
	Vanhempainraha	84	158	13272
Toinen vanhempi	Isyysraha	84	54	4536
	Kaikki yhteensä		317	27972

Taulukko 5. Perhe 2 vanhempainrahat ennen perhevapaaudistusta

Perhe 2 voi jakaa käytettävissä olevat 158 vanhempainrahapäivää keskenään. Vanhempainrahaa maksetaan 13 272,00 euroa. Esimerkin perhe saa vanhempainrahaa yhteensä 27 972,00 euroa.

Perheen 2 vanhempainrahat perhevapaaudistuksen jälkeen

Raskausrahaa maksetaan vain synnyttävälle vanhemmalle. Raskausrahaa maksetaan 40 arkipäivältä korotettuna ja molemmille maksetaan vanhempainrahaa ensimmäiseltä 16 päivältä korotettuna. Raskausrahojen määräytyminen kuvataan taulukossa 6.

Vanhempainrahaa on kiintiöity molemmille vanhemmille yhteensä 320 päivää. Perhe pitää perhevapaat kiintiöiden mukaan. Molemmat vanhemmat pitävät raskausrahakauden jälkeen 160 päivää vanhempainvapaata.

Perhe 2 saa perhevapaaudistuksen jälkeen vanhempainrahaa yhteensä 31 968,00 euroa.

Perhe 2 vanhempainrahat perhevapaaudistuksen jälkeen		€/pv	pv	€
Synnyttävä vanhempi	Raskausraha korotettuna	108	40	4320
	Vanhempainraha korotettuna	108	16	1728
	Vanhempainraha	84	144	12096
	Yhteensä		200	18144
Toinen vanhempi	Vanhempainraha korotettuna	108	16	1728
	Vanhempainraha	84	144	12096
	Yhteensä		160	13824
	Kaikki yhteensä		360	31968

Taulukko 6. Perhe 2 vanhempainrahat perhevapaaudistuksen jälkeen

Vertailua

Perhe 2 vanhempainpäivärahojen jakautuminen on identtistä perheen 1 päivärahojen jakautumisen kanssa. Perheelle maksettavien etuuksien euromäärä ja vanhempainrahakauden pituus kasvavat uudistuksen myötä. Päivärahaa maksetaan korotettuna koko perheelle 16 päivää pidemmältä ajalta.

Perheen 2 kohdalla on kuitenkin merkittävämpää, että termit ja määritelmät on muutettu sukupuolineutraaleiksi. Sateenkaariperheiden näkökulmasta muutos on huomioonottava ja selkeyttää esimerkiksi päivärahojen hakemisprosessia, kun toista vanhempaa käsitellään nimenomaan toisena vanhempana, ei isänä.

7.4 Perhe 3: Yksi vanhempi

Perheessä 3 on syntyvän lapsen lisäksi yksi vanhempi, joka tässä tapauksessa on lapsen biologinen äiti. Lapsen isä ei esimerkiksi osallistu lapsen hoitoon eikä ole oikeutettu vanhempainrahaan. Lapsella ei ole muita vanhempia, jotka olisivat oikeutettuja vanhempainrahoihin.

Perheen 3 vanhempainrahat ennen perhevapaaudistusta

Äitiysrahat määräytyvät yhden vanhemman perheessä samoin kuin perheen 1 ja perheen 2 tilanteissa ennen perhevapaaudistuksen voimaantuloa. Äitiysrahaa maksetaan korotettuna 56 päivältä ja ilman korotusta 49 päivältä. Äitiysrahaa maksetaan yhteensä 10 164,00 euroa.

Lapsesta yksin huolehtiva äiti on oikeutettu vanhempainrahaan 54 päivää pidempään kuin kahden vanhemman perheessä, kuten taulukossa 7 on kuvattu. Käytännössä päiviä on siis isyysrahopäivien verran enemmän. Vanhempainrahaa maksetaan 212 päivältä eli yhteensä 17 808,00 euroa. Vanhempainpäivärahoja maksetaan perheen 3 tapauksessa yhteensä 27 972,00 euroa.

Perhe 3 vanhempainrahat ennen perhevapaaudistusta				
		€/pv	pv	€
Äiti	Äitiysraha korotettuna	108	56	6048
	Äitiysraha	84	49	4116
	Yhteensä		105	10164
	Vanhempainraha	84	212	17808
	Kaikki yhteensä		317	27972

Taulukko 7. Perhe 3 vanhempainrahat ennen perhevapaaudistusta

Perheen 3 vanhempainrahat perhevapaaudistuksen jälkeen

Perhe 3 raskausrahat määräytyvät samoin kuin aiempien perheiden kohdalla. Raskausrahaa maksetaan korotettuna 40 päivää.

Äiti on oikeutettu kaikkiin perheen vanhempainrahopäiviin, koska toista vanhempaa ei ole vahvistettu ja äiti on lapsen ainoa huoltaja. Vanhempainrahaa maksetaan 320 päivältä yhteensä 27 264,00 euroa. Vanhempainrahaa maksetaan myös yhden vanhemman perheissä 16 ensimmäiseltä päivältä korotettuna. Perhe 3 saa vanhempainrahaa yhteensä 31 584,00 euroa (Taulukko 8).

Perhe 3 vanhempainrahat perhevapaaudistuksen jälkeen				
		€/pv	pv	€
Äiti	Korotettu raskausraha	108	40	4320
	Korotettu vanhempainraha	108	16	1728
	Vanhempainraha	84	304	25536
	Yhteensä		360	31584

Taulukko 8. Perhe 3 vanhempainrahat perhevapaaudistuksen jälkeen

Vertailua

Kuten perheiden 1 ja 2 kohdalla, myös perheen 3 etuuksien euromäärät ja päivärahopäivien määrät kasvavat perhevapaaudistuksessa. Äidille maksetaan korotettua päivärahaa sama määrä kuin ennen uudistusta eli 56 päivältä (Taulukko 9).

Perhe 3 Vertailua			
	Vanhempainrahapäivien määrät ennen uudistusta	Vanhempainrahapäivien määrät uudistuksen jälkeen	
Äitiysraha korotettuna	56	40	Raskausraha korotettuna
Äitiysraha	49	16	Vanhempainraha korotettuna
Vanhempainraha	212	304	Vanhempainraha
	317	360	

Taulukko 9. Perhe 3 vertailua

Koska perheessä 3 on yksi vanhempainpäivärahoihin oikeutettu vanhempi, jää perheeltä saamatta toisen vanhemman korotettu osuus. Korotettu vanhempainraha maksetaan yhdelle vanhemmalle vain kerran. Tämän vuoksi perhe ei hyödy rahallisesti perhevapaaudistuksesta samassa suhteessa kuin esimerkiksi perhe 1 ja perhe 2.

7.5 Perhe 4: Monikkoperhe

Perhe 4 on monikkoperhe, joka tarkoittaa, että perheeseen syntyy saman aikaisesti useampi lapsi. Esimerkin tapauksessa lapsia syntyy kaksi ja perheeseen kuuluu lisäksi synnyttävä vanhempi eli äiti ja lasten biologinen isä.

Perheen 4 vanhempainrahat ennen uudistusta

Äitiysrahan määriin ei tule monikkoraskauden myötä muutosta yksisikiöiseen raskauteen verrattuna. Äitiysrahaa maksetaan korotettuna 56 päivältä ja ilman korotusta 49 päivältä. Äitiysrahaa maksetaan yhteensä 10 164,00 euroa.

Isyysrahaa maksetaan normaalin 54 päivän lisäksi 18 päivää enemmän silloin kun lapsia syntyy kaksi. Isyysrahaa maksetaan siis 72 päivältä yhteensä 6 048,00 euroa.

Kaksosten kohdalla vanhempainrahaa maksetaan normaalin 158 päivän lisäksi 60 päivältä. Yhteensä vanhempainrahapäivien määrä on 218 päivää. Vanhempainrahaa maksetaan perhe 4 tapauksessa yhteensä 18 312,00 euroa. Kokonaisuudessaan vanhempainpäivärahoja maksetaan yhteensä 34 524,00 euroa (Taulukko 10).

Perhe 4 vanhempainrahat ennen perhevapaaudistusta				
		€/pv	pv	€
Äiti	Äitiysraha korotettuna	108	56	6048
	Äitiysraha	84	49	4116
	Yhteensä		105	10164
	Vanhempainraha	84	218	18312
Isä	Isyysraha	84	72	6048
	Kaikki yhteensä		395	34524

Taulukko 10. Perhe 4 vanhempainrahat ennen perhevapaaudistusta

Perheen 4 vanhempainrahat perhevapaaudistuksen jälkeen

Raskausrahaa maksetaan samoin perustein kuin yksisikiöisen raskauden kohdalla. Raskausrahaa maksetaan korotettuna 40 päivältä. Monikkoperhe voi pitää vanhempainvapaita yhtäjaksoisesti pidemmältä ajalta kuin yksisikiöisen raskauden kohdalla. Yhdessä pidettävän vapaan määrä kasvaa 90 päivällä normaalin 18 päivän lisäksi.

Vanhempainrahaa maksetaan perheelle 84 päivää enemmän. Normaalin 320 päivän sijaan vanhempainrahaa maksetaan 404 päivältä. Korotetun päivärahan määrä ei kasva, vaikka lapsia syntyisi useampi, vaan sitä maksetaan samoin perustein kuin muidenkin perheiden kohdalla. Vanhempainpäivärahoja maksetaan korotettuna perheelle yhteensä 72 päivältä. Esimerkissä perhe jakaa vanhempainrahapäivät tasan, eli molemmille maksetaan vanhempainrahaa 202 päivältä. Perhe 4 saa vanhempainpäivärahoja yhteensä 39 024,00 euroa. (Taulukko 11.)

Perhe 4 vanhempainrahat perhevapaaudistuksen jälkeen				
		€/pv	pv	€
Äiti	Raskausraha korotettuna	108	40	4320
	Vanhempainraha korotettuna	108	16	1728
	Vanhempainraha	84	186	15624
	Yhteensä		242	21672
Isä	Vanhempainraha korotettuna	108	16	1728
	Vanhempainraha	84	186	15624
	Yhteensä		202	17352
	Kaikki yhteensä		444	39024

Taulukko 11. Perhe 4 vanhempainrahat perhevapaaudistuksen jälkeen

Vertailua

Esimerkin perheen tilanteessa raskausraha ja korotettuun vanhempainraha määräytyvät samoin kuin aiempien perhemuotojen kohdalla. Vanhempainrahapäivien määrä kasvoi perhevapaaudistuksessa huomattavasti. Tämä johtuu osittain isyysrahan poistumisesta, joka kompensoituu vanhempainrahan määrässä.

Perhevapaaudistuksen jälkeen perheen 4 vanhempainrahat ovat muuttuneet samassa suhteessa kuin muidenkin perhemuotojen: molemmille vanhemmille maksettavien päivien määriä on kasvatettu, korotettu päiväraha on jaettu molemmille vanhemmille ja isälle korvamerkittyjä päiviä on lisätty.

8 Yhteenveto ja pohdinta

Perhevapaaudistus on tullut voimaan 1.8.2022. Uudistuksessa Suomen perhevapaaajärjestelmä uudistettiin muun muassa sairausvakuutuslakiin (1224/2004), työsopimuslakiin (55/2001), varhaiskasvatuslakiin (540/2018) ja lakiin lastenkotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1128/1996) kohdistuneilla lakimuutoksilla. Uudistuksella tavoiteltiin perhevapaiden tasaisempaa jakautumista vanhempien kesken ja erityisesti äitien nopeampaa palaamista työmarkkinoille. Sairausvakuutuslain muutoksilla perhe-etuuksien nimet muutettiin sukupuolineutraaleiksi, vanhempainpäivärahopäivien määrää kasvatettiin ja toiselle vanhemmalle luovutettavien päivien määrää rajoitettiin. Uudistuksella pantiin täytäntöön EU:n työelämän tasapaino-direktiivin mukaiset muutostarpeet. (Eduskunta 2022.)

Tämän opinnäytetyön tavoite oli tutkia perhevapaaudistuksen aiheuttamien sairausvakuutuslain muutoksien vaikutuksia erilaisten perheiden vanhempainpäivärahoihin. Perheet ovat kuvitteellisia ja jokaiseen perheeseen kuuluu lapsen synnyttänyt vanhempi. Opinnäytetyössä vertailtiin kunkin perhemuodon päivärahojen määriä ja euromääriä ennen uudistusta ja sen jälkeen. Tarkoituksena oli tutkia mille valituista perhemuodoista uudistukset ovat merkittävimpiä, ja miten perhevapaaudistus vaikuttaa näiden perheiden vanhempainpäivärahojen määrään.

Ennen perhevapaaudistusta korotettua vanhempainrahaa maksettiin ainoastaan synnyttävälle vanhemmalle korotettuna äitiysraha. Salmen ja Närvin (2017, 113) mukaan yleisin syy ns. isäkuukauden pitämättä jättämiseen oli taloudelliset syyt. Kun korotettua päivärahaa ohjataan myös toiselle vanhemmalle, voi tämä kannustaa käyttämään päiviä tasaisemmin. Korotetun päivärahan määrä nousi perhevapaaudistuksessa siten, että synnyttävän vanhemman 56 korotetun päivän lisäksi korotettua vanhempainpäivärahaa maksetaan myös toiselle vanhemmalle 16 päivältä.

Opinnäytetyössä tarkasteltiin ja vertailtiin neljän erilaisen kuvitteellisen esimerkkiperheen vanhempainpäivärahopäivien lukumääriä ja etuuden määriä euroissa vanhan ja uuden lainsäädännön kesken. Kaikissa esimerkkien perhemuodoissa perheeseen kuului lapsen biologinen äiti. Esimerkkiperheitä olivat

- Perhe 1: vanhemmat eri sukupuolta
- Perhe 2: vanhemmat samaa sukupuolta
- Perhe 3: yksi vanhempi
- Perhe 4: monikkoperhe.

Perheen 1 ja perheen 2 vanhempainrahat jakautuvat vertailuissa identtisesti. Näiden perheiden kohdalla isoin muutos on toisen vanhemman päivärahojen korvamerkityssä määrässä. Perhe 3 hyötyy perhevapaaudistuksesta vähemmän rahassa kuin muut esimerkkiperheet verrattuna vanhaan perhevapaamalliin. Perhe 3 saa uudistuksen jälkeen korotettua vanhempainrahaa raskausrahan lisäksi 16 päivältä. Vanhempi on oikeutettu korotukseen vain kerran. Perheelle 3 päivärahaa maksetaan korotettuna samoin kuin ennen uudistusta eli 56 päivältä. Ennen uudistusta yhden vanhemman perheen vanhempainrahat euromääräisenä olivat saman suuruiset perheen 1 ja perheen 2 kanssa, mutta uudistuksen myötä, kun korotettua osuutta maksetaan 16 päivältä vähemmän, perhe 3 saa 384,00 euroa vähemmän vanhempainrahaa. Taulukosta 12 on havaittavissa, että eroa voi kuitenkin pitää hyvin pienenä kokonaisuutta tarkastellessa. Vanhempainpäivärahoja maksetaan perheelle 3 yhtä monelta päivältä kuin perheelle 1 ja perheelle 2.

Vanhempainpäivärahat €				
	Ennen uudistusta	Uudistuksen jälkeen	Muutos	%
Perhe 1	27972	31968	3996	14,29 %
Perhe 2	27972	31968	3996	14,29 %
Perhe 3	27972	31584	3612	12,91 %
Perhe 4	34524	39024	4500	13,03 %

Taulukko 12. Vanhempainpäivärahat euroissa

Perhe 4 tapauksessa päivärahojen määrä kasvoi, kuten muidenkin perhemuotojen. Aiemman 395 päivän sijaan perheelle maksetaan vanhempainrahaa 444 päivältä, kun kyseessä on kaksoset. Kuitenkin päivärahojen määrän prosentuaalinen kasvu on perheen 4 kohdalla vähäisempää, kuin muilla vertailussa mukana olleilla perhemuodoilla. Tämän opinnäytetyön ensimmäinen tutkimuskysymys oli selvittää, mille perhemuodolle uudistukset ovat merkittävimpiä. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että määrällisesti perheen 4 päivärahojen euromäärä kasvoi vertailussa eniten, mutta prosentuaalisesti uudistukset ovat merkittävimpiä perheelle 1 ja perheelle 2 sekä päivärahopäivien lukumäärän että euromäärän kohdalla.

Opinnäytetyön toisena tutkimuskysymyksenä selvitettiin perhevapaaudistuksen vaikutusta esimerkkiperheiden vanhempainrahopäivien määriin. Kun tarkastellaan erilaisten perhemuotojen vanhempainvapaita uudistuksen jälkeen, on huomattavissa, että eri perhemuotoja kohdellaan melko tasaväkisesti. Määritelmät muutettiin sukupuolineutraaleiksi ja synnyttävän vanhemman päivärahat eroavat toisen vanhemman päivärahoista ainoastaan raskausrahan kohdalla.

Kaikkiaan perhemuodosta riippumatta perhevapaajärjestelmä uudistuksen jälkeen vaikuttaa helpommin ymmärrettävältä ja vähemmän monimutkaiselta jo ainoastaan tämän opinnäytetyön taulukkoja tarkastellessa. Järjestelmän yksinkertaistaminen helpottaa hakuprosessia ja vanhemmat voivat olla tietoisempia oman perheen perhevapaan mahdollisuuksista.

Tässä opinnäytetyössä esimerkkiperheinä käytetyt tapaukset olivat melko samankaltaisia keskenään ja suuria eroja ei vertailussa tullut. Vertailussa tulee selkeästi ilmi yleinen vanhempainpäivärahapäivien kasvattaminen, joka vaikuttaa perheille kokonaisuudessaan maksettavaan rahamäärään. Suurin muutos maksettavien päivärahapäivien kokonaismäärään on perheellä 4. Taulukosta 13 on nähtävissä, että prosentuaalisesti perheen 1, perheen 2 ja perheen 3 vanhempainpäivärahapäivien määrät kasvoivat yhtäläisesti. Perhevapaaudistuksen myötä kaikkien esimerkkiperheiden vanhempainpäivärahapäivien määrät kasvoivat prosentuaalisesti hyvin tasapuolisesti.

Vanhempainpäivärahojen määrät				
	Ennen uudistusta	Uudistuksen jälkeen	Muutos	%
Perhe 1	317	360	43	13,56 %
Perhe 2	317	360	43	13,56 %
Perhe 3	317	360	43	13,56 %
Perhe 4	395	444	49	12,41 %

Taulukko 13. Vanhempainpäivärahojen määrät

Taloudellisesti perhevapaaudistus on näille vertailussa käytetyille perhemuodoille edullinen, niin kuin perhevapaaudistuksen tarkoituksenakin oli. Jatkotutkimuksen mahdollisuus voisi olla tutkia perhevapaaudistuksen vaikutusta monimuotoisempien perheiden vanhempainvapaisiin. Monimuotoisempina perhemuotoina vertailtavia esimerkkiperheitä voisi olla esimerkiksi kahden isän perhe ja erilaiset apilaperheet. Apilaperheillä tarkoitetaan perheitä joissa lapsella on useampi kuin kaksi vanhempaa. Jatkotutkimuksena mielenkiintoinen aihe tulee varmasti olemaan myös vanhempainvapaiden todellinen jakautuminen perhevapaaudistuksen jälkeen, eli kannustiko uudistus perheitä jakamaan perhevapaat tasaisemmin vanhempien kesken.

Lähteet

- Akava ry. 2021. Lausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle. Viitattu 9.2.2023. Saatavissa <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaistuMetatieto/Documents/EDK-2021-AK-396197.pdf>
- Eduskunta. 2022. Lakihankkeiden tietopaketit. Perhevapaa uudistus. Viitattu 4.2.2023. Saatavissa https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/Sivut/perhevapaaudistus.aspx
- Eduskunta. 2023. Lakihankkeiden tietopaketit. Translain uudistaminen. Viitattu 17.2.2023. https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/Sivut/translain-uudistaminen.aspx
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1158.
- Hallituksen esitys 129/2021 vp. Perhevapaa uudistus. Viitattu 17.2.2023. Saatavissa https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_129+2021.aspx
- Hirvonen, A. 2011. Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Yleisen oikeustieteen julkaisuja 17. Viitattu 21.2.2023. Saatavissa https://www2.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/hirvonen_mitka_metodit.pdf
- Jyväskylän yliopisto. 2015. Vertaileva tutkimus. Koppa. Viitattu 17.2.2023. Saatavissa <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/vertaileva-tutkimus>
- Kela. 2017. Tutkimusblogi. Terveempi ja tasa-arvoisempi Suomi. Viitattu 31.1.2023. <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/4200>
- Kela. 2021. Kelan lapsiperhe-etuustilasto. Viitattu 24.2.2023. Saatavissa https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/343364/Kelan_lapsiperhe_etuustilasto_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kela. 2023. Vanhempainpäivärahat – laskettu aika ennen 4.9.2022. Viitattu 2.2.2023. Saatavissa <https://www.kela.fi/vanhempainraha>
- Kontula, O. 2018. 2020-luvun perhepolitiikkaa. Perhebarometri. Väestöliitto ry. Väestöntutkimuslaitos.

Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta 28/2022.

Mattinen, K. 2022. Perhevapaat käytännönläheisesti. E-kirja. Kauppakamari.

Miettinen, A. & Rotkirch, A. 2017. Kolme myyttiä perhevapaista: Pohjoismaiden vanhempainvapaat vertailussa. Väestöliiton Väestöntutkimuslaitos. Viitattu 20.2.2023. Saatavissa <https://www.agenda.fi/wp-content/uploads/2018/04/Kolme-myytti%C3%A4-perhevapaista-lopullinen-nettiversio-17.10.2017-1.pdf>

Salmi, M. & Närvi, J. 2017. Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti. Viitattu 7.2.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135216/URN_ISBN_978-952-302-884-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Suomen perustuslaki 731/1999.

Sairausvakuutuslaki 1224/2004a. Laki ennen perhevapaaudistusta. Saatavissa <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20041224#Pidm45053758016688>

Sairausvakuutuslaki 1224/2004b.

Sateenkaariperheet ry. 2021. Lausunto sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnalle. Viitattu 9.2.2023. Saatavissa <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2021-AK-401011.pdf>

Seta ry. 2023. Sukupuolen juridinen vahvistaminen. Viitattu 17.2.2023. <https://seta.fi/ihmisoikeudet/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus/translaki/>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2022. Perhevapaiden käyttö ja kustannukset. Viitattu 19.1.2023. Saatavissa <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/perheet-ja-vanhemmuus/perhevapaiden-kaytto-ja-kustannukset>

Tuomi, J. & Sarajärvi A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi: Helsinki.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2019. EU:ssa päästy sopuun työelämän tasapainodirektiivistä. Tiedote. Viitattu 4.2.2023. Saatavissa <https://tem.fi/-/eu-ssa-paasty-sopuun-tyoelaman-tasapainodirektiivistä>

Työsopimuslaki 55/2001.

